

Citation style

Bůžek, Václav: Rezension über: Hana Bočková / Markéta Melounová (eds.): Kryštof Harant z Polžic a Bezdrůžic, Putování aneb cesta z Království českého do města Benátek a odtud po moři do země Svaté, země Jůdské a dále do Egypta a velikého města Kairu, I-II, Brno: Nakladatelství Host, 2017, in: Český časopis historický, 2020, 2, S. 553-554, DOI: 10.15463/rec.86200974

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Kryštof HARANT Z POLŽIC
A BEZDRUŽIC

*Putování aneb cesta z Království českého
do města Benátek a odtud po moři do
země Svaté, země Júdské a dále do Egypta
a velikého města Kairu, I–II*

(= Česká knižnice, sv. 91–I, 91–II)

Praha – Brno, Nadační fond Česká
knižnice – Ústav pro českou literaturu
AV ČR – Host 2017, 680 s. + 628 s.,
ISBN 978-80-88183-07-5 (NFČK),
ISBN 978-80-88069-31-7 (ÚPČL),
ISBN 978-80-7491-942-8 (Host).

Edice pozdně humanistického cestopisu Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic (1564–1621) vychází z jeho původního tisku vydaného ve Starém Městě pražském u dědice Daniela Adama z Veleslavína roku 1608. Renesanční šlechtic z Království českého v něm vylíčil průběh své cesty z Benátek do Svaté země a Egypta, již vykonal společně s Heřmanem Černínem z Chudenic od dubna do prosince 1598. Převažující českou část cestopisu připravila k vydání v nové edici Hana Bočková. Ediční přípravě latinských a řeckých pasáží věnovala pozornost Markéta Melounová. Společně s Lucií Storchovou se obě editorky podílely na komentářích připojených k edici.

Čtenářský charakter předložené edice podtrhuje transkripce textu podrobně a srozumitelně vysvětlená v edičních zásadách. Edici doplňuje řada užitečných rejstříků, vysvětlivek bez odkazů na bibliografické zdroje, slovníček a velmi stručné komentáře. V nich však editorky pouze zopakovaly bez kritické reflexe dříve publikované poznatky o osobnosti Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic a jeho cestě na Blízký Východ, které převážně na základě analogií a konstrukcí hypotéz shromáždila v jeho

biografii vydané roku 2004 Marie Koldinská. Některé její úvahy by ovšem ve světle současných badatelských poznatků vyžadovaly revizi. Jde ku příkladu o Harantovo dětství, o pážecí pobyt u Ferdinanda Tyrolského na Ambrasu nebo o působení mezi dvořany na rudolfinském dvoře (blíže srov. mou recenzi v Českém časopisu historickém 103, 2005, s. 407–414).

Naopak metodologicky cenné postřehy o biblické imaginaci v Harantově pohledu na islámský Orient obsahuje zasvěcený komentář Lucie Storchové, vycházející z jejích dříve zveřejněných badatelských poznatků o výkladovém rámci raně novověkých cestopisů o Blízkém východě. Lze litovat, že komentář Markéty Melounové o citačních autoritách Kryštofa Haranta, na něž se šlechtic odvolává ve svém cestopisu, je na pouhých čtyřech stránkách textu knihy příliš povšechný a velmi povrchní. Skutečný vědecký rozbor citačních autorit může naznačit badatelům další cestu k poznání myšlenkového světa Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdruzic. Všem komentářům v edici by ovšem prospělo více srovnávacího kontextu a odkazů na odbornou literaturu přinejmenším k cestování urozených osob v renesanční době a vytváření obrazu blízkých i vzdálených světů v jejich očích. To by vedlo nejen k důkladnějšímu zařazení Harantova spisu mezi pozdně humanistická literární díla, ale současně by takový přístup k textu prohloubil poznání dalších projevů jeho sebe prezentace, které promlouvají z pojetí celého cestopisu.

Rozpaky vyvolává chybějící bibliografie v závěru edice. Editorky odkazují pouze na několik použitých slovníků a základních encyklopedických prací. Petr Daněk ve stručné poznámce o Harantově motetu *Qui confidunt in Domino*, které je otištěno

jako příloha první části jeho cestopisu, bez širšího hudebně historického kontextu uvádí bibliografii o čtyřech položkách, jež zahrnuje dosud vydané edice této skladby. Absence bibliografie ve vydaném cestopisu podtrhuje zmiňovaný nedostatek interpretačního kontextu, který patří k očekávaným standardům moderních edičních podniků literárních, vyprávěcích, osobních i úředních pramenů z období raného novověku, zvláště ve vysvětlivkách, edičních poznámkách a komentářích. Tento osvědčený přístup uvedl do moderní ediční praxe Jaroslav Pánek již roku 1985 v kritickém zpřístupnění Březanových *Životů posledních Rožmberků*, v nichž zdařile spojil nároky na vědecké a popularizační pojetí díla, které je čtenářsky velmi přístupné.

Václav Bůžek

Václav MATOUŠEK a kol.

Rozvadov 1621.

Výzkum bojiště třicetileté války

České Budějovice, Veduta 2018, 206 s.,
ISBN 978-80-880-3033-1.

Václav Matoušek etabloval komplexní výzkum raně novověkých bojišť jako svého druhu samostatnou disciplínu v rámci historické archeologie.¹ Aktuální publikace, kterou připravil se spoluautory Pavlem Hrnčířkem a Zdeňkem Šámalem, se zaměřila na archeologické pozůstatky spíše dlouhodobých bojů než jedné velké bitvy u Rozvadova. Tam se na česko-falckém

pomezí v červenci a srpnu 1621 opakovaně střetl zbytek česko-falcké armády pod vedením hraběte Mansfelda s ligistickými, převážně bavorskými oddíly, jimž velel hrabě Tilly. Graficky bohatě vybavená kniha je rozdělena do devíti kapitol, po nichž následuje soupis pramenů a literatury a osobní i zeměpisný rejstřík. V druhé části knihy (s. 147–205) se kompletní text práce opakuje – již bez obrazového doprovodu – v angličtině.

Zájem autorů patřil po Matouškově přehledném úvodu o historii archeologických výzkumů bojišť třicetileté války na území ČR a Hrnčířkově kapitole o historických souvislostech a průběhu „bitvy“ u Rozvadova nejprve důkladnému, bohatě ilustrovanému zpracování podkladů na základě nedatovaného vyobrazení bojiště na letáku, vydaném Rafaelem Sadelerem a návazně podle kartografických podkladů ze 17. a 18. století. Staré grafiky a kartografické prameny byly tu konfrontovány s moderními mapami. Poté Matoušek s Hrnčířkem přešli nejprve ke geodetickému zaměření v (dlouhodobě) lesnatém terénu unikátně dochovaných reliktů opevnění. Cenná je kapitola, v níž Matoušek prezentoval výsledky archeologických sond a nálezy dochovaných pozůstatků vojenských střetů. Šámal velmi názorně seznámil čtenáře s metodami i výsledky detektorového průzkumu bojiště.

Závěr knihy staví před čtenáře otázku, co vlastně to dlouholeté, velmi komplexní, technologicky náročné a sofistikované zkoumání bojiště přineslo? Odpověď bude rozdílná, zformuluje-li ji obecný historik nebo historický archeolog. Letní válčení u Rozvadova v roce 1621 v podstatě nemělo zásadní vojenský a návazně politický význam. Na tom výsledky výzkumu nic nemění. Pro historickou archeologii bojišť

1 Srovnej zejména: Václav MATOUŠEK – Tomáš JANATA – Jan CHLÍBEC – Roman URBANI – Růžena ZIMOVÁ, Třebel 1647. *A battlefield of the Thirty Years' War from the perspective of history, archeology, art-history, geoinformatics, and ethnology*, Praha 2017.